

Kwartaalbericht Arbeidsmarkt September 2003

1. Werkloosheid en werkgelegenheid

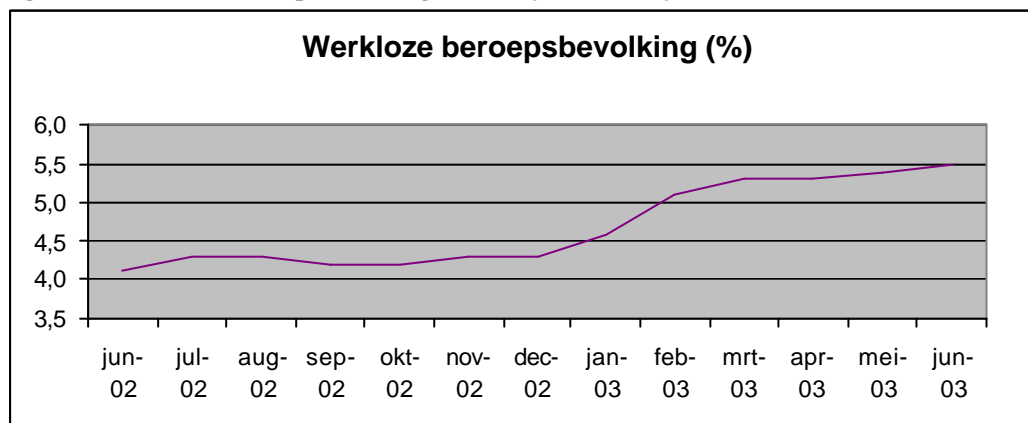
1.1 Werkloosheid

Werkloosheid

De werkloosheid is de afgelopen drie maanden verder toegenomen. Uit cijfers van het CBS (Werkloze Beroepsbevolking (WBB)) blijkt dat de totale werkloosheid is gestegen van 5,3% in maart naar 5,5% in juni van dit jaar. Dit betekent dat momenteel 414 duizend mensen zonder baan actief op zoek zijn naar werk (zie bijlage, tabel A en B). De stijging doet zich voornamelijk voor onder jongeren¹. De werkloosheid onder deze groep is toegenomen van 10,2% in maart van dit jaar naar 11,9% in juni (zie bijlage, tabel C). Een sterke stijging onder jongeren is gebruikelijk voor de tijd van het jaar. Veel jongeren zoeken vakantiewerk in deze periode of werk na beëindiging van hun opleiding. Onder de andere leeftijdscategorieën is gedurende de laatste drie maanden niet of nauwelijks sprake van een stijging.

In mei 2001 werd het laagste werkloosheidsniveau van het afgelopen decennium bereikt: 3,2%. Vanaf dat moment is de werkloosheid aan het oplopen. De stijging in de afgelopen twaalf maanden bedraagt 1,4%-punt, met een versnelling gedurende het eerste kwartaal van 2003. Onderstaande figuur illustreert dat.

Figuur 1: Werkloze beroepsbevolking (WBB), juni 2002 – juni 2003

Bron: CBS

De gemiddelde, seizoensgecorrigeerde, stijging per maand, berekend over de afgelopen zes maanden, is met 13 duizend extra werklozen per maand onveranderd hoog (zie bijlage, tabel A). Uiteraard speelt de sterke stijging aan het begin van het jaar hierin een belangrijke rol. De werkloosheid is ten opzichte van vorig jaar over de hele linie gestegen, bij zowel mannen als vrouwen en in alle leeftijdsgroepen. Er zijn nu iets meer werkloze mannen dan vrouwen. Het werkloosheidspercentage van vrouwen is met 6,4 procent echter hoger dan de 4,8 procent van mannen. Deze tegenstelling komt doordat de vrouwelijke beroepsbevolking geringer van omvang is.

Naar verwachting zal het CBS begin 2004 inzicht kunnen geven in de werkloosheidsontwikkeling van etnische minderheden en ouderen tussen 55 en 64 jaar, op basis van een voortschrijdend jaargemiddelde over de laatste vier kwartalen. Hierover zal in het eerste kwartaalbericht van 2004 bericht worden.

¹ Dit betreft de categorie mensen 15 tot en met 24 jaar. In het Plan van aanpak jeugdwerkloosheid zijn jongeren gedefinieerd als mensen van 15 tot en met 22 jaar.

Box 1: Plan van aanpak arbeidsmarktpositie hoger opgeleide vluchtelingen

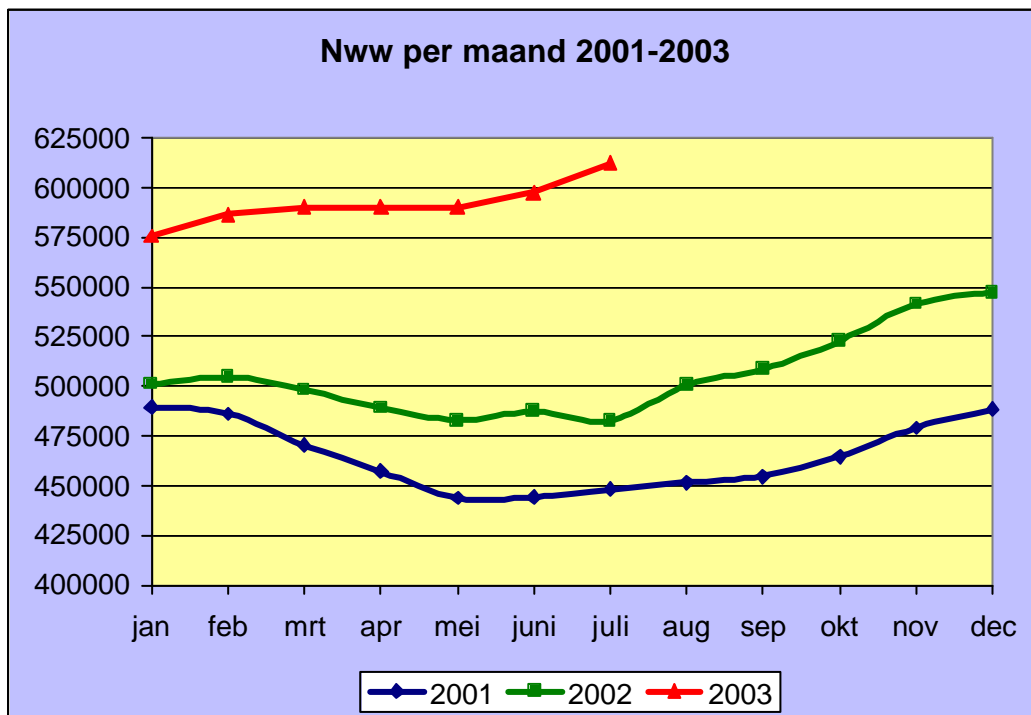
De leden Bussemaker (PvdA) en Dittrich (D66) (vergaderjaar 2002-2003, 27 223, nr. 38) verzoeken de regering om de Tweede Kamer periodiek te informeren over de voortgang van het plan van aanpak arbeidsmarktpositie hoger opgeleide vluchtelingen, en hieraan zo spoedig mogelijk na het beschikbaar komen van gegevens, meetbare streefdoelen te verbinden en dit te voorzien van een tijdpad.

Over de voortgang van het plan van aanpak arbeidsmarktpositie hoger opgeleide vluchtelingen wordt de Tweede Kamer middels de Rapportage Integratiebeleid Etnische Minderheden (RIEM) 2003 geïnformeerd. De RIEM is door de Minister voor Vreemdelingenzaken en Integratie op de derde dinsdag van september aan de Kamer aangeboden.

Over de beschikbaarheid van kwantitatieve gegevens over vluchtelingen kan het volgende worden opgemerkt. Het monitorproject "Positie en Voorzieningengebruik Allochtonen" (SPVA) is een periodieke survey naar de sociaal-economische en sociaal-culturele positie van de vier grootste etnische minderheidsgroepen in Nederland. Het monitorproject bestrijkt de periode 2001-2004 en wordt uitgevoerd in opdracht van het ministerie van Justitie. Het ministerie van SZW heeft het project medegefinancierd om een aantal grote groepen vluchtelingen bij de survey te betrekken. De gegevens over vluchtelingen worden in het eerste kwartaal 2004 gepubliceerd en worden middels het kwartaalbericht aan de Kamer verstrekt, vergezeld gaande van meetbare streefdoelen.

Ook CWI publiceert werkloosheidsgegevens, maar hanteert hierbij een andere definitie. CWI rapporteert maandelijks over de ontwikkeling van het aantal mensen dat zich, op zoek naar (ander) werk, heeft ingeschreven. Hierbij wordt onderscheid gemaakt naar mensen met een baan en zonder een baan, de zogenoemde niet-werkende werkzoekenden (NWW'ers). Dit betekent dat in het NWW-cijfer van CWI ook mensen die minder dan 12 uur per week werken, en mensen die niet direct beschikbaar zijn, worden meegenomen. Omdat reïntegratie-inspanningen ook gericht zijn op deze groep, is het goed om ook bij dit NWW-cijfer stil te staan.

Figuur 2: Niet werkende werkzoekenden, jan. 2001 – juli 2003

Bron: CWI, Nieuwsflits Arbeidsmarkt, juli 2003

Het aantal NWW'ers geeft hetzelfde beeld als de Werkloze Beroepsbevolking: ook hier is sprake van een verdere stijging in de laatste drie maanden (zie ook bijlage, tabel D). In de twee voorgaande jaren was er in de periode april – juli juist sprake van een lichte daling. Dat betekent dat ook op basis van de NWW-cijfers de conclusie getrokken kan worden dat de arbeidsmarkt zich ongunstig ontwikkelt.

Groei

De belangrijkste oorzaak voor de oplopende werkloosheid is de stagnatie van de economische groei. De eerste raming van het CBS van de groei in het tweede kwartaal van 2003 (ten opzichte van het eerste kwartaal) bedraagt -0,5%. Dit cijfer kan nog enkele tienden van procentpunten worden bijgesteld wanneer het CBS met de definitieve cijfers komt. Daarmee is er inmiddels in drie opeenvolgende kwartalen sprake van krimp, want ook in de twee voorgaande kwartalen was de economische groei licht negatief: -0,2% in het vierde kwartaal van 2002 en -0,3% in het eerste kwartaal van 2003.

Het CPB heeft de groeiramingen voor dit jaar en het komend jaar herhaaldelijk naar beneden bij moeten stellen. De meest recente ramingen (MEV 2004) gaan uit van nulgroei in 2003 en een groei van 1% in 2004. Deze relatief lage groeiverwachting vertaalt zich in een oplopende werkloosheid. De Werkloze Beroepsbevolking bedraagt naar verwachting 425 duizend personen (5½%) in 2003 en 540 duizend personen (7%) in 2004.

Het CPB verwacht verder dat dit jaar en volgend jaar de werkgelegenheid zal blijven dalen. Voor 2003 wordt een daling van de werkgelegenheid verwacht, uitgedrukt in arbeidsjaren, van 1¼% en voor 2004 een daling van ¾%.

Tabel 1: Ramingen CPB groei en werkloosheid

	Economische groei		Werkloosheid		Werkgelegenheid	
	2003	2004	2003	2004	2003	2004
MEV 2003	1½%	-	5%	-	-1½%	-
CEP 2003	¾%	1¾%	5¼%	6¼%	-¾%	0
MEV 2004	0%	1%	5½%	7%	-1¼%	-¾%

Bron: CPB

Ontslag

Het aantal bij CWI ingediende ontslagaanvragen in het 2^e kwartaal 2003 bedraagt 20.530. Dit aantal is hoger dan de piek in het 4^e kwartaal 2002 (20.171) en het aantal in het 1^e kwartaal 2003 (19.209). In totaal zijn er in het eerste halfjaar van 2003 39.739 ontslagaanvragen ingediend. Voor een belangrijk deel betreft het aanvragen in het kader van collectieve ontslagen, hetgeen spoort met het algemene beeld van economische stagnatie en reorganisaties. Een overzicht van de bij het CWI ingediende ontslagaanvragen naar reden is opgenomen in de bijlage (tabel E).

Ook het aantal ingediende ontslagaanvragen via de kantonrechter loopt verder op. Vanaf 2003 wordt dit echter per tertaal (vier maanden) geadministreerd. Uitgaande van een evenredige verdeling van ontslagaanvragen over de eerste vier maanden, zijn er in het eerste kwartaal van 2003 twintigduizend aanvragen ingediend bij de kantonrechter

Tabel 2: Ingediende ontslagaanvragen, via CWI en kantonrechter

Kwartaal	via Centra voor Werk en Inkomen		via kantonrechter	
	2002	2003	2002	2003
1 ^e kwartaal	18.035	19.209	15.236	20.021*
2 ^e kwartaal	15.745	20.530	16.373	
3 ^e kwartaal	16.974		16.350	
4 ^e kwartaal	20.171		20.372	

Bronnen: CWI en ministerie van Justitie

* Het aantal ontslagaanvragen van het eerste tertiaal (1^e 4 maanden): $26.693 * \frac{3}{4} = 20.021$.

1.2 Werkgelegenheidsontwikkeling

Vacatures

Het aantal ontstane vacatures aangemeld bij CWI is in de eerste twee kwartalen van 2003 toegenomen, wat het gevolg is van seizoensinvloeden. Gecorrigeerd voor deze seizoensinvloeden is de conclusie dat de daling van de economische groei resulteert in een daling van het aantal vacatures, zoals tabel 3 laat zien. Bij CWI werden in het tweede kwartaal van 2003 49.610 vacatures in behandeling genomen, ruim 3 procent minder dan in het tweede kwartaal van 2002.

Tabel 3: Ontstane vacatures aangemeld bij CWI, 2001 – 2003 (afgerond)

Kwartaal	2001	2002	Mutatie 2001-2002	2003	Mutatie 2002-2003
I	72.310	49.540	-31,5%	44.130	-7,3%
II	63.540	51.420	-19,1%	49.610	-3,5%
III	58.150	42.760	-26,5%		
IV	43.870	30.310	-30,9%		
Totaal	237.870	174.030	-26,8%		

Bron: CWI, Jaarverslag 2002 en CWI-kwartaalverslag, 2de kwartaal 2003

De bij CWI ingediende vacatures vormen maar een onderdeel van de totale vacaturemarkt. Het CBS verzamelt gegevens over de totale vacaturemarkt. De cijfers van het CBS zijn bekend tot en met het 1^e kwartaal van 2003. Deze gegevens lopen dus een kwartaal achter bij die van CWI. In tabel 4 zijn de CBS-gegevens opgenomen. Hieruit komt naar voren dat zowel het totaal aantal openstaande als het aantal ontstane vacatures in het eerste kwartaal van 2003, net als in het vierde kwartaal van 2002, is gestegen. Deze stijging hangt samen met het seizoen en is veel minder groot dan in 2002. Immers, indien de cijfers voor seizoensinvloeden gecorrigeerd worden (kolom 3), dan resulteert er een daling van het aantal openstaande vacatures. Voor de ontstane en vervulde vacatures wordt geen seizoencorrectie toegepast.

Tabel 4: Aantallen openstaande, ontstane en vervulde vacatures, 2002 – 2003 (in duizendtallen)

(I) Periode	(II) Openstaande vacatures, niet- seizoensgecorrigeerd	(III) Openstaande vacatures, seizoensgecorrigeerd	(IV) Ontstane vacatures	(V) Vervulde vacatures
I-2002	178	168	213	199
II-2002	162	147	200	216
III-2002	115	133	160	207
IV-2002	121	128	162	156
I-2003	124	116	177	174

Bron: CBS

In de huidige economische neergang liep de werkloosheid eerder op en stakte de banengroei eerder in het bedrijfsleven dan in de collectieve sector. Een uitzondering op deze regel is het

vacatureverloop. De daling van het aantal vacatures en de snelheid van de afname in de markt en in de collectieve sector verlopen vrijwel identiek.

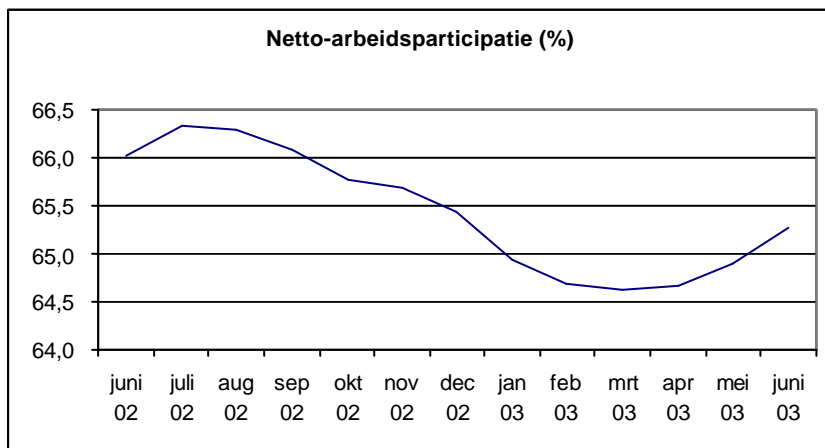
Uit tabel 4 is tevens de dynamiek van de arbeidsmarkt af te leiden. In het eerste kwartaal van 2003 zijn er 177 duizend vacatures ontstaan (kolom IV). Dit is een daling met 36 duizend ten opzichte van het eerste kwartaal van 2002. In het eerste kwartaal van 2003 zijn er verder 174 duizend vacatures vervuld (kolom V), wat een afname betekent van 25 duizend ten opzichte van dezelfde periode vorig jaar. Dit betekent dat er minder mensen zijn die van baan wisselen of als nieuwkomer op de arbeidsmarkt aan de slag kunnen. De dynamiek op de arbeidsmarkt is dus afgenomen, wat tijdens een periode van economische teruggang een gebruikelijk verschijnsel is.

Arbeidsparticipatie

Conform de Europese werkgelegenheidsstrategie (Lissabon doelstelling) heeft Nederland zich tot doel gesteld de netto arbeidsmarktparticipatie van de totale potentiële beroepsbevolking in de periode tot 2010 te verhogen naar 70%. Het kabinet heeft de volgende specifieke doelstellingen afgesproken: verhoging van de arbeidsparticipatie van vrouwen naar 65% in 2010, omkering van de dalende trend van de netto-arbeidsparticipatie van ouderen (55-64 jaar) in 2007 in een stijgende trend, verhoging van de arbeidsparticipatie van etnische minderheden met $\frac{3}{4}$ %-punt per jaar tot 54% in 2005. Tevens mogen etnische minderheden niet onevenredig getroffen worden door verslechtering van de arbeidsmarkt. Ten aanzien van jongeren streeft het kabinet ernaar dat de jeugdwerkloosheid in deze kabinetsperiode niet meer bedraagt dan het dubbele van de totale werkloosheid en zich zal concentreren binnen een bandbreedte van 10% à 15%.

Uit figuur 3 blijkt dat de netto-arbeidsparticipatie het afgelopen jaar is afgenomen. Weliswaar is de participatie het afgelopen kwartaal weer gestegen, maar dit is het gevolg van seizoensinvloeden. Vooral jongeren en mannen participeren minder dan in de vergelijkbare periode in 2002 (zie bijlage, tabel F). Naar verwachting zal het CBS begin 2004 inzicht kunnen geven in de ontwikkeling van de arbeidsparticipatie van etnische minderheden en ouderen (55-65 jaar), op basis van een voortschrijdend jaargemiddelde over de laatste vier kwartalen. Hierover zal in het eerste kwartaalbericht van 2004 bericht worden.

Figuur 3: Netto-arbeidsparticipatie, in procenten, juni 2002 – juni 2003

Bron: CBS

Banengroei

De werkgelegenheid in het bedrijfsleven neemt tot en met het eerste kwartaal van 2003 steeds sterker af. Bij de zorg en de overheid is het aantal banen tot en met het eerste kwartaal van 2003 blijven stijgen. (zie bijlage, tabel G).

De banengroei hield voor vrouwen langer gelijke tred met de groei van de beroepsbevolking dan bij mannen. Dit kwam door de forse werkgelegenheidsuitbreiding bij de overheid en in de zorg. Daarvan hebben vooral vrouwen geprofiteerd. Zo is het aantal banen in beide bedrijfstakken tezamen gegroeid met ongeveer 100 duizend in 2002. Ter vergelijking: in hetzelfde jaar zijn er 31 duizend banen verloren gegaan in de industrie, een sector waarin van oudsher mannen oververtegenwoordigd zijn.

Box 2: Vacatureoffensief

Op 1 juli 2003 is het **vacatureoffensief** gestart. In het kader van dit offensief vindt, aanvullend op de reguliere dienstverlening van CWI, een intensivering van de vacatureacquisitie en de bemiddelingsinspanningen in een aantal daarvoor geselecteerde sectoren plaats. De uitvoering is in handen van CWI, in nauwe samenwerking met de geselecteerde sectoren, uitzendorganisaties, reïntegratiebedrijven en Regionale Platforms Arbeidsmarktbeleid. De eerste resultaten hiervan komen in oktober 2003 beschikbaar. Deze resultaten worden in het volgende kwartaalbericht opgenomen.

2. Uitkeringen

2.1 Werkloosheidsuitkeringen

Het aantal lopende WW-uitkeringen is ten opzichte van een jaar eerder met 36,7% gestegen naar 241.666. Als gevolg van de dalende conjunctuur stijgt de instroom in de WW ten opzichte van het tweede kwartaal 2002 met 32,2%. Door de verslechterde economische situatie blijft de uitstroom achter en groeit derhalve het aantal lopende uitkeringen.

Tabel 5: Aantallen WW-uitkeringen, in duizendtallen

	Lopende uitkeringen	Instroom (cumulatief per jaar)	Uitstroom (cumulatief per jaar)
1 ^e kwartaal 2002	177,5	83,1	73,2
2 ^e kwartaal 2002	176,8	160,4	151,3
3 ^e kwartaal 2002	182,1	233,8	219,3
4 ^e kwartaal 2002	204,9	324,8	287,4
1 ^e kwartaal 2003	232,4	111,0	83,4
2 ^e kwartaal 2003	241,7	212,1	175,2

Bron: kwartaalrapportages UWV

De gemiddelde uitkeringsduur van de lopende WW-uitkeringen is met 20,7% gedaald ten opzichte van het eerste halfjaar 2002 en bedraagt nu 68 weken. UWV geeft aan dat de reden hiervoor is dat er meer instroom is in de WW en dat het met name jongeren betreft. Die hebben een kortere uitkeringsduur en dat trekt het gemiddelde omlaag. Vóór de grote toestroom WW-ers bestond het bestand met name uit veel ouderen met een lange duur WW.

2.2 Bijstand

De cijfers over het aantal Abw-uitkeringen ultimo van het 4^e kwartaal 2002 wijzen op een stijging van 3.000 uitkeringen ten opzichte van het 3^e kwartaal 2002. Overigens is er nog steeds sprake van een daling van 2.000 uitkeringen aan Abw-gerechtigden, bij vergelijking van de eindstanden 2001 en 2002.

Tabel 6: Aantallen Abw-uitkeringen, in duizendtallen

	IV-2001	I-2002	II-2002	III-2002	IV-2002
Abw (jonger dan 65 jaar)	322	321	318	317	320

Bron: CBS

In 2002 is de instroom voor een Abw-uitkering licht gestegen en de uitstroom is afgenomen met ongeveer 10.000 uitkeringen ten opzichte van het jaar 2001. Dat de som van de beginstand 2002 plus in- en uitstroom niet gelijk is aan de gepresenteerde eindstand valt te verklaren doordat een deel van de Abw-gerechtigden in de loop van het jaar 65 jaar is geworden. Zij worden niet gerekend tot de uitstroom maar behoren ook niet meer tot de categorie jonger dan 65 jaar.

Tabel 7: In- en uitstroom Abw-uitkeringen, jonger dan 65 jaar, in duizendtallen

	Instroom	Uitstroom
2001	97	109
2002	98	99

Bron: CBS

3. Gesubsidieerde arbeid

In de periode tussen de kwartaalrapportage van juni 2003 en de huidige kwartaalrapportage is geen nieuwe kwantitatieve informatie beschikbaar gekomen met betrekking tot gesubsidieerde arbeid.

Over de voortgang van de uitvoering van de afspraken uit het convenant gesubsidieerde arbeid is al gerapporteerd in juli 2003. (Tweede Kamer, vergaderjaar 2002–2003, 28 600 XV, nr. 123).

4 Reïntegratie

4.1 Sluitende Aanpak

Met betrekking tot de Sluitende Aanpak is in het vorige kwartaalbericht cijfermateriaal gegeven volgens de Europese werkgelegenheidsrichtsnoeren. In de periode tussen de kwartaalrapportage van juni 2003 en de huidige kwartaalrapportage is geen nieuwe kwantitatieve informatie met betrekking tot de sluitende aanpak voor volwassenen en voor jongeren beschikbaar gekomen.

In de meibrief 2004 is aan UWV gevraagd om vanaf het eerste kwartaal 2004 per kwartaal over de Sluitende Aanpak van de WW-populatie te rapporteren. Voor gemeenten zal vanaf eind 2003 eens per half jaar inzicht worden gegeven in de ‘mate van sluitendheid’.²

4.2 Voortijdig uitvallers uit reïntegratietrajecten

Voortijdige uitval beperken en voorkomen is een taak van de uitvoerders. Waar nodig ondersteunt het ministerie van SZW de uitvoerders hierbij. De uitvoerders hebben echter al verschillende initiatieven ondernomen om voortijdige uitval uit een reïntegratietraject te beperken. Zo hebben gemeenten in het kader van de Agenda voor de Toekomst afspraken gemaakt over het realiseren van een sluitende keten. UWV heeft een pilot “Tweede Kans reïntegratie” opgezet waarbij specifiek aandacht is voor cliënten van wie een eerste traject niet tot plaatsing heeft geleid. In de laatste aanbestedingsronde van het contractjaar 2003 (per 1 april 2004) is ook een specifieke aanbesteding voor deze groep. Verder heeft UWV in het kader van handhavingsbeleid afspraken gemaakt met reïntegratiebedrijven over het melden van inactief gedrag van cliënten.

² Dit inzicht is afkomstig uit de Monitor Scholing & Activering. Het betreft dan ook voorlopig een inzicht in de mate van sluitendheid van de G-86.

Box 3: Onderzoek ‘Uitval gedurende een reïntegratietraject’

Het Ministerie van SZW heeft Radar Advies gevraagd een debat “*Uitval gedurende een reïntegratietraject*” te organiseren voor zowel gemeenten, UWV als reïntegratiebureaus. Met het debat is beoogd om de meningen, ervaringen en visies op uitvoerend en beleidsmatig niveau uit te wisselen en gezamenlijk kritische succesfactoren ter voorkoming van uitval uit reïntegratietrajecten te benoemen.³

Ter voorbereiding op het debat heeft Radar Advies in opdracht van het ministerie een Quick Scan uitgevoerd naar de oorzaken van uitval bij reïntegratietrajecten. De hoofdlijnen uit het debat en de Quick Scan vindt u in de samenvatting die met dit kwartaalbericht is meegezonden. Op basis van de Quick Scan en het debat heeft Radar Advies de volgende Kritische Succesfactoren geformuleerd om voortijdig uitval uit een reïntegratietraject te voorkomen of te beperken:

1. **motiveren** van de cliënt en deze gemotiveerd houden.
2. **medeverantwoordelijkheid** van de cliënt bij het reïntegratietraject, en **meer inspraak** en keuzemogelijkheden voor de cliënt bij de vormgeving van het traject.
3. aandacht voor (mogelijke oorzaken van) uitval bij het **inkopen** van een traject voor een cliënt, bijvoorbeeld voortijdig uitval als prestatie-indicator van inkoopbeleid.
4. goede **samenwerking** tussen opdrachtgever en opdrachtnemer en de samenwerking tussen de hulpverleners als partners ter ondersteuning van de cliënt in zijn reïntegratietraject.
5. **duidelijke voorlichting** van gemeente/UWV/Rib naar de cliënt **over de rechten en plichten** van de cliënt.
6. **dienstverlening** van de opdrachtgever en de opdrachtnemer zodanig **inrichten** dat de cliënt nauwlettend wordt gevolgd, goede communicatie tussen de betrokkenen, goede begeleiding van de cliënt en een goede overdracht van kennis over de cliënt en de voortgang van het traject tussen betrokken organisaties.
7. ruimte voor **tussentijdse bijstellingen** tijdens de uitvoering van het traject.
8. **sancties adequaat inzetten**, omdat daar een sterke preventieve werking van wordt verwacht.

4.3 Indicatoren UWV

Het ministerie van SZW heeft met UWV een drietal afspraken gemaakt over de reïntegratie van de WW-populatie. Deze indicatoren zijn opgebouwd rondom de beleidsuitgangspunten dat:

1. uitkeringsgerechtigden niet langer dan noodzakelijk moeten wachten op een aanbod op werk (snelle start reïntegratietrajecten);
2. langdurige werkloosheid moet worden voorkomen, binnen 12 maanden werkloosheidsduur een aanbod op werk (sluitende aanpak), (zie hiervoor 4.1) en;
3. UWV kwalitatief goede reïntegratiebedrijven contracteert met goede prestaties (uitgedrukt in normpercentage plaatsingen)

In aanvulling op de resultaten over de WW-populatie zijn in dit kwartaalbericht ook de kerncijfers van de WAO-populatie opgenomen.

Snelle start reïntegratietrajecten

Binnen 4 weken na het vaststellen van de afstand tot de arbeidsmarkt moet een aanmelding bij een reïntegratiebedrijf plaatsvinden. In het vorige kwartaalbericht is melding gemaakt van een

³ De definitie van uitval die tijdens dit debat is aangehouden, luidt: *uitvallers zijn cliënten, die met een reïntegratietraject gestart zijn met als doel toetreding tot de arbeidsmarkt en die dit traject voortijdig hebben beëindigd, anders dan door uitstroom naar werk (regulier dan wel gesubsidieerd)*. Er is ook een deel voortijdige uitval wat niet te voorkomen is, bijvoorbeeld het beëindigen van een traject door een verhuizing of overlijden van een cliënt. Deze vorm van voortijdige uitval is buiten beschouwing gelaten in de Quick Scan en het debat.

behaald resultaat van 70% terwijl de normstelling lag op 80%. In de tweede kwartaalrapportage meldt UWV dat er een onderzoek plaatsvindt naar de validiteit van het percentage en dat in het volgende kwartaal opnieuw wordt gerapporteerd over deze prestatie-indicator.

Plaatsingspercentages⁴

Vanaf 2001 wordt er door het UWV openbaar aanbesteed. In de jaren daarvoor gebeurde dat door de verschillende uitvoeringsorganisaties afzonderlijk. De aanmeldingsperiode voor het contractjaar 2001 liep van 1 januari 2001 tot 1 april 2002. Gelet op de looptijd van trajecten zal de eindstand in het tweede kwartaal 2004 bekend zijn. De geraamde tussenstand per 1 juli 2003 geeft aan dat het minimale plaatsingspercentage reeds is gehaald (40% WW).

Voor het contract 2002 liep de aanmeldingsperiode van april 2002 tot juli 2003. De meeste trajecten zijn dus recent gestart, vandaar dat het resultaat tot nu toe beperkt is. Het normpercentage van de contracten die in 2002 zijn afgesloten, is eveneens 40%.

Tabel 8: Instroom, start, plaatsing: reïntegratietrajecten contractjaren 2001 en 2002, ramingen per 1 juli 2003

Reïntegratietrajecten WW	Contractjaar 2001	Contractjaar 2002
Bruto instroom	20.899	27.757
Niet gestarte trajecten	3.886	3.177 ⁵
Netto instroom	17.013	19.186
Beëindigd zonder plaatsing	6.828	1.658
Plaatsing	7.462	1.078
Plaatsingspercentage	41%	6%
Normpercentage	40%	40%
Vershil	+ 1%	- 34%

Bron: UWV, 2^e kwartaalrapportage 2003

Uit tabel 9 blijkt dat voor contractjaar 2001 het percentage de norm inmiddels heeft overschreden en waarschijnlijk nog zal oplopen. Het aantal plaatsingen voor het contractjaar 2002 ligt lager dan ten tijde van het contractjaar 2001 het geval was. Het UWV vermoedt als gevolg van de teruglopende arbeidsmarkt, en zal hierover de komende maanden met de reïntegratiebedrijven in gesprek gaan.

Tabel 9: Vergelijking van percentages tussen 1ste en 2de kwartaal 2003

Reïntegratietrajecten WW	Contractjaar 2001	Contractjaar 2002
Plaatsingspercentage ultimo 1^e kwartaal 2003	40%	5%
Plaatsingspercentage ultimo 2^e kwartaal 2003	41%	6%
Toename	+ 1%	+ 1%

Bron: UWV, 2^e kwartaalrapportage 2003

⁴ Het plaatsingspercentage is de verhouding tussen het aantal beëindigde contracten met plaatsing in relatie tot het totaal aantal gestarte trajecten (er is sprake van een plaatsing na 6 maanden werkherleving).

⁵ Een simpele aftreksom "bruto" minus "niet gestart" = "netto" kan (nog) niet worden gemaakt omdat nog steeds klanten kunnen worden aangemeld op dit contract en plannen/voordrachten nog in behandeling kunnen zijn. In feite gaat het om 5.394 klanten waarvoor nog een intake moet plaatsvinden door een reïntegratiebedrijf (RIB) dan wel een plan moet worden opgesteld door RIB dan wel weliswaar een plan is opgesteld maar de beoordeling (akkoord of niet) hiervan nog door UWV moet plaatsvinden. Pas wanneer voor de laatste klanten het plan is beoordeeld, is deze aftreksom kloppend.

Instream in de WAO

De WAO-instream daalt snel. In de 1e helft van 2003 zijn 26% minder nieuwe uitkeringen verstrekt ten opzichte van de 1e helft van 2002. De daling van de instroom wordt veroorzaakt door de sterke daling van het aantal aanvragen WAO. Het aantal ontvangen aanvragen in de 1e helft 2003 was ca. 30% lager dan in de 1e helft van 2002.

Tabel 10: Instream in de WAO

Prestatie	Realisatie 2003 t/m juni	Realisatie 2002	Norm 2003	Afwijking
Strikte uitvoering poortwachtersfunctie: vermindering instroom WAO	26,0%	11,3%	3% vermindering instroom in de WAO	23,0 %

Bron: UWV, 2^e kwartaalrapportage 2003

Uitstroom uit de WAO

Het aantal beëindigde uitkeringen als gevolg van herstel of herbeoordeling is in het eerste halfjaar 2003 met 3,7% gestegen in vergelijking met het eerste halfjaar 2002. In welke mate herbeoordelingen hier een bijdrage aan hebben geleverd kan UWV op dit moment nog niet kwantificeren.

Box 4: Rapport 'In de fuik. Turken en Marokkanen in de WAO.'

Naar aanleiding van het rapport 'In de fuik. Turken en Marokkanen in de WAO.' werkt UWV aan de verbetering van claimbeoordeling en het reïntegratietraject.

De inspanningen bestaan uit:

1. Intensivering van de voorlichting. Eind oktober gaan vier expertmeetings plaatsvinden met afgevaardigden van allochtone groeperingen.
2. Vereenvoudiging taalgebruik in het voorlichtingsmateriaal.
3. Het Nederlands tolk- en vertaalcentrum gaat ondersteuning verlenen aan de uitvoering van de claimbeoordeling met behulp van tolkentelefoon en tolken.
4. Ontwikkelen van cursussen voor verzekeringsartsen en arbeidsdeskundigen, gericht op kennis van diverse culturen en op de communicatie met (specifieke) allochtone cliënten.
5. Er is een richtlijn opgesteld over hoe in de functieduiding omgegaan dient te worden met de beheersing van het Nederlands.
6. De groep allochtone vrouwen vormt een specifieke doelgroep in de aanbestedingsprocedure.

4.4 Indicatoren CWI

CWI rapporteert in haar tweede kwartaalverslag van 2003 over haar prestaties in dat kwartaal. De voor dit kwartaalbericht meest relevante gegevens daaruit zijn hieronder weergegeven.

Tabel 11: Indicatoren CWI

	Realisatie t/m 1 ^e kwartaal 2003	Realisatie t/m 2 ^e kwartaal 2003	Norm t/m 2 ^e kwartaal 2003	Afwijking
<i>CWI draagt zorg voor vacaturematching voor werkgevers</i>				
Aantal ingediende vacatures	44.129	93.740	110.000	-14,8%
Aantal vervulde vacatures met voorwerk CWI	10.536	25.512	33.110	-22,9%
<i>CWI is poortwachter (inclusief reïntegratievoorbereiding)</i>				
Preventiequote WW	12,8%	15,5%	25,0%	-9,5%
Preventiequote Abw	34,1%	44,1%	25,0%	+19,1%
Uitstroomquote WW (na 5 maanden)		50,4%		
Uitstroomquote Abw (na 5 maanden)		45,3%		

Bron: CWI, Kwartaalverslag 2^e kwartaal 2003

Vacaturematching

CWI kan de rol van poortwachter alleen effectief invullen als zij zelf ook actief vacatures acquireert bij werkgevers en ondersteuning biedt bij de vacaturevervulling. CWI heeft zijn werkgeversdienstverlening geïntensiveerd. Onder de noemer 'Focus op werk' wordt de reguliere werkgeversdienstverlening projectmatig uitgevoerd, waarbij voortgebouwd wordt op ervaringen uit het MKB-minderhedenconvenant. Voor 2003 bedraagt het aantal te werven vacatures 220.000.

Op alle CWI's zijn vacatureteams ingericht die vacatures intensief in behandeling nemen. Snelheid (72-uurs service) en 1-op-1-aanpak staan hierbij voorop.

Met het oplopen van de werkloosheid is ook een terugloop in het aantal vacatures waar te nemen. Door de teruglopende conjunctuur zullen werkgevers minder vacatures spontaan melden en CWI moet meer inspanningen verrichten om over voldoende vacatures te beschikken. Ondanks de werkgelegenheidsontwikkeling werden bij CWI in het 2^e kwartaal 49.611 vacatures in behandeling genomen (90% van de kwartaalnorm van 55.003). Dit is 10% hoger dan in het eerste kwartaal van 2003, toen de realisatie 80% van de kwartaalnorm bedroeg.

Het aantal vervulde vacatures met voorwerk CWI tot en met juni 2003 bedraagt 25.512 ten opzichte van een halfjaarnorm van 33.110. Ook hier geldt dat de achterstand ten opzichte van de norm in vergelijking met de eerste 3 maanden is afgenomen (23% ten opzichte van 36% ultimo 1^e kwartaal). Vanaf het derde kwartaal is CWI gestart met het vacature-offensief (zie box 2)

Preventiequote⁶

De verslechtering van de arbeidsmarkt en de afname van het aantal vacatures is volgens CWI de reden van het achterblijven bij de norm van de preventiequote WW. Het matchen en bemiddelen naar werk wordt voor deze klantgroep steeds moeilijker.

Opvallend is dat de preventiequote Abw aanzienlijk hoger is dan de preventiequote WW. CWI schrijft dit met name toe aan het feit dat Abw-klanten sneller afzien van het doen van een uitkeringsaanvraag naar aanleiding van de gevoerde werkgesprekken, het geven van informatie en advies en de activerings- en controlegesprekken. Bij de WW komt dit minder voor, omdat die uitkering wordt beschouwd als een opgebouwd recht. Een tweede verklaring volgens CWI, is dat de overdrachtstermijn voor de uitkeringsaanvraag bij de WW, anders dan bij de Abw, uniform 8 werkdagen is. Dit impliceert dat het voor het realiseren van een hoge preventiequote noodzakelijk is dat werkzoekenden die (eventueel) aanspraak gaan doen op een WW-uitkering, zich ruim voor de eerste werkloosheidsdag bij CWI melden.

Bij de Abw is de overdrachtstermijn ruimer (per SNO geregeld) en is er meer zoektijd en ruimte voor bemiddeling alvorens de uitkeringsaanvraag plaatsvindt.

De realisatie van preventiequote etnische minderheden door CWI ligt boven de evenredigheidsnorm van 16,8%. Dit percentage is gebaseerd op het percentage werkzoekende etnische minderheden in het fase-1-bestand op 1 januari 2003, zodat is gecorrigeerd voor groepskenmerken. Dit betekent volgens CWI dat er procentueel meer etnische minderheden op vacatures worden geplaatst dan er procentueel als werkzoekend in het totale fase-1-bestand staan ingeschreven.

Uitstroomquote

De uitstroomquote geeft een beeld van de uitstroom van werkzoekenden uit de klantgroep met werkloosheid bedreigden / sollicitatieplichtigen die in eerste instantie nog niet zijn 'afgevangen' in de preventiequote, maar wel binnen de 6 maanden uitstromen.

Vanwege deze periode van 6 maanden is de uitstroomquote pas later dit jaar beschikbaar. Om nu al een indicatie te geven van de ontwikkeling van deze quote rapporteert CWI over uitstroom na de eerste 5 maanden van fase-1-werkzoekenden na overdracht aan resp. UWV of gemeente.

De meting per eind juni geeft aan dat van de fase-1-werkzoekenden die zijn overgedragen aan UWV respectievelijk gemeenten bij de WW 50,4% en bij de Abw 45,3% binnen 5 maanden weer zijn uitgestroomd. De norm na 6 maanden ligt voor beide op 60%.

⁶ De preventiequote is samengesteld uit een teller en een noemer. De teller is gelijk aan het aantal werkzoekenden dat in principe voor WW en/of Abw geïndiceerd is, maar die na 23 werkdagen niet zijn overgedragen aan de ketenpartner. De noemer is gelijk aan het totaal aantal werkzoekenden met indicering WW en/of Abw dat zich heeft gemeld. Als de klant (uit de teller) na 23 werkdagen alsnog wordt overgedragen dan wordt de teller hierop gecorrigeerd.

5. Samenvatting

Werkloosheid en werkgelegenheid

De werkloosheidsontwikkeling is nog steeds zorgwekkend. In het tweede kwartaal van 2003 loopt vooral de jeugdwerkloosheid fors op. Overigens is dit een bekend verschijnsel in de zomerperiode, omdat veel jongeren op zoek zijn naar vakantiewerk of een eerste baan na afronding van hun studie.

Deze ontwikkeling hangt nauw samen met de aanhoudend stagnerende groei. Voor het derde opeenvolgende kwartaal was de economische groei in het tweede kwartaal van 2003 negatief. Dit resulteert in een groeiend aantal ontslag aanvragen (met name via de kantonrechter) en een afnemend aantal vacatures, met als resultaat een oplopende werkloosheid en een lagere netto-participatie.

Uitkeringen

Het aantal lopende WW-uitkeringen is de laatste 12 maanden fors gestegen, van 177 duizend ultimo tweede kwartaal 2002 naar 242 duizend ultimo tweede kwartaal van dit jaar. Gegevens over de Abw lopen een halfjaar achter bij de cijfers van de WW en betreffen het kalenderjaar 2002. In dat jaar is het aantal Abw-uitkeringen aan personen jonger dan 65 jaar aanvankelijk gedaald maar in het laatste kwartaal weer gestegen tot 320.000.

Reïntegratie

In de periode tussen het vorige kwartaalbericht en deze editie, is geen nieuwe kwantitatieve informatie beschikbaar gekomen over de sluitende aanpak.

UWV meldt dat het plaatsingspercentage voor het contractjaar 2001 inmiddels de norm van 40% heeft overschreden. Het plaatsingspercentage voor het contractjaar 2002 blijft echter achter bij de ontwikkeling van contractjaar 2001. UWV noemt de teruglopende arbeidsmarkt als belangrijkste verklaring.

De instroom in de WAO daalt snel: in de eerste helft van 2003 zijn circa 26% minder nieuwe uitkeringen verstrekt ten opzichte van de eerste helft van 2002. De uitstroom is toegenomen met 3,7%.

CWI rapporteert dat zowel het aantal ingediende vacatures als het aantal vervulde vacatures met voorwerk van CWI achterblijft bij de norm. De achterstand ten opzichte van de norm is in het tweede kwartaal echter wel verkleind ten opzichte van de achterstand in het eerste kwartaal.

Daarnaast ligt de preventiequote WW ruim beneden de norm en voor de Abw ruim boven de norm. Beide quotes zijn evenwel gestegen ten opzichte van het eerste kwartaal.

Bijlage

Tabel A: Werkloze beroepsbevolking

	dec – feb	jan – mrt	feb – apr	mrt – mei	apr – jun	mei – jul	jun – aug	juli – sep	aug – okt	sep – nov	okt – dec	nov – jan
<i>X 1000</i>												
2001	273	277	262	236	232	245	249	255	235	242	240	248
2002	270	282	290	272	287	309	325	322	313	315	318	321
2003	343	377	392	395	403	414						
<i>Verandering t.o.v. een jaar eerder</i>												
2001	13	8	-13	-38	-37	-36	-29	-21	-33	-27	-22	-11
2002	-3	5	28	36	55	64	76	67	78	73	78	73
2003	73	95	102	123	116	105						
<i>Na verwijdering van seizoensinvloeden</i>												
2001	268	267	254	245	239	239	236	248	242	250	250	257
2002	265	271	282	280	295	303	312	315	320	322	328	330
2003	338	367	385	403	411	408						
<i>Gemiddelde verandering per maand in de laatste zes maanden</i>												
2001	1	0	-4	-5	-6	-5	-5	-3	-2	1	2	3
2002	5	4	7	5	8	8	8	7	6	7	6	5
2003	4	9	11	14	14	13						

Bron: CBS

Tabel B: Werkloze beroepsbevolking naar geslacht en leeftijd, in duizendtallen, niet-seizoensgecorrigeerd

	MAN	VROUW	15-24	25-44	45-64	TOTAAL
2001	108	142	67	121	63	251
2002	147	155	78	149	76	302
Mei – juli 2002	153	157	97	142	70	309
3 ^e kwartaal 2002	159	163	96	150	76	322
4 ^e kwartaal 2002	160	158	73	162	83	318
1 ^e kwartaal 2003	200	178	85	199	96	377
2 ^e kwartaal 2003	204	198	106	200	96	403
Mei – juli 2003	213	201	115	204	95	414

Bron: CBS

Tabel C: Werkloze beroepsbevolking naar geslacht en leeftijd, percentages, niet-seizoensgecorrigeerd

	MAN	VROUW	15-24	25-44	45-64	TOTAAL
2001	2,5	4,8	7,3	2,9	2,7	3,4
2002	3,4	5,0	8,5	3,6	3,1	4,1
Mei – juli 2002	3,5	5,1	9,9	3,5	2,9	4,1
3 ^e kwartaal 2002	3,6	5,2	9,7	3,7	3,1	4,3
4 ^e kwartaal 2002	3,7	5,1	8,2	3,9	3,4	4,3
1 ^e kwartaal 2003	4,6	5,7	9,7	4,9	3,8	5,1
2 ^e kwartaal 2003	4,7	6,3	11,6	4,9	3,9	5,4
Mei – juli 2003	4,8	6,4	11,9	5,0	3,8	5,5

Bron: CBS

Tabel D: Niet werkende werkzoekenden (NWW), 2001-2003

Jan-01	489.800	Jan-02	501.300	Jan-03	575.800
Feb	486.200	Feb	504.700	Feb	586.600
Mrt	470.600	Mrt	498.300	Mrt	590.300
Apr	457.300	Apr	489.300	Apr	590.000
Mei	444.000	Mei	483.000	Mei	590.300
Juni	444.100	Juni	487.500	Juni	597.700
Juli	448.100	Juli	482.800	Juli	612.200
Aug	451.600	Aug	500.600		
Sep	454.700	Sep	508.500		
Okt	464.700	Okt	522.700		
Nov	479.300	Nov	541.500		
Dec	488.400	Dec	547.300*		

*m.i.v. december 2002 ex. "met werkloosheid bedreigd"

Bron: CWI

Tabel E: Ingediende ontslagaanvragen bij CWI naar reden, 4^e kwartaal 2002 – 2^e kwartaal 2003

REDEN	4 ^e kwartaal 2002	1 ^e kwartaal 2003	2 ^e kwartaal 2003
Bedrijfseconomisch, individueel	10.113	9.556	11.306
Bedrijfseconomisch, collectief	2.961	2.671	2.794
Arbeidsongeschiktheid	5.677	5.595	5.093
Overig niet-bedrijfseconomisch	1.327	1.304	1.254
Onbekend	93	83	83
Totaal	20.171	19.209	20.530

Bron: SZW

Tabel F: Netto-arbeidsparticipatie, in procenten

	15-24	25-44	45-64	Mannen	Vrouwen	Totaal
2001	43,9	79,8	56,0	77,0	52,5	64,9
2002	43,0	79,6	55,7	76,6	52,2	64,6
mei – juli 2002	46,7	79,8	58,2	77,0	54,7	66,0
3e kwartaal 2002	47,3	79,8	58,7	77,2	55,1	66,3
4e kwartaal 2002	43,0	80,3	58,6	76,3	54,9	65,7
1e kwartaal 2003	41,3	79,1	58,3	74,7	54,4	64,7
2e kwartaal 2003	42,1	79,4	58,3	75,2	54,3	64,9
mei - juli 2003	44,2	79,6	58,1	75,5	54,8	65,3

Netto-arbeidsparticipatie is de werkzame beroepsbevolking in procenten van de overeenkomstige categorie van de bevolking.

Bron: CBS

Tabel G: Banen van werknemers naar bedrijfstak, in duizendtallen

bedrijfstak	2002-I	2002-II	2002-III	2002-IV	2003-I	%-mutatie 2003-I t.o.v. 2002-I
Landbouw en visserij	114	125	127	124	114	0,3
Industrie	1045	1039	1031	1026	1014	-2,9
Bouwnijverheid	430	438	445	441	417	-2,9
Handel, horeca en reparatie	1570	1572	1566	1564	1563	-0,5
Vervoer en communicatie	465	463	466	461	456	-1,8
Fin. en zakelijke diensten	1511	1516	1521	1504	1480	-2,0
Overheid	952	960	965	976	987	3,6
Zorg en overige diensten	1346	1363	1389	1402	1412	4,9
Totaal	7477	7521	7555	7541	7481	0,1
waarvan mannen:	4168	4200	4204	4177	4131	-0,9
waarvan vrouwen:	3308	3321	3351	3365	3356	1,5

Bron: CBS

Belangrijkste resultaten Debat en Quick Scan

“Uitval gedurende een reïntegratietraject”

1. Inleiding

Achtergrond

In de brief Bestrijding langdurige werkloosheid (2000-2001, 23 972, nr. 48) aan de Tweede Kamer heeft de voormalige minister in september 2000 aangegeven, dat personen die er ondanks de Sluitende Aanpak niet in slagen om aan het werk te komen, in beeld moeten blijven om te voorkomen dat zij alsnog langdurig werkloos worden. Deze personen moeten geactiveerd en zo nodig verder ondersteund worden bij het zoeken naar werk: een sluitende keten van reïntegratie. De verantwoordelijkheid hiervoor ligt bij de uitvoering. Zo is voor gemeenten in het kader van de Agenda voor de Toekomst opgenomen dat: *“Gemeenten voor het merendeel uiterlijk in 2003 hun werkprocessen ingericht hebben op een sluitende keten van reïntegratie. VNG en SZW streven ernaar dat ten minste tweederde van de gemeenten de sluitende keten dan hebben gerealiseerd. Centraal bij de realisatie van de sluitende keten staat het streven naar een duurzame reïntegratie/plaatsing.”*

Ook het UWV heeft een dergelijke doelstelling in haar jaarplan geïntegreerd:

“Voor de populatie waarvoor UWV de opdrachtgeversrol voor reïntegratie vervult wordt een 100% sluitende aanpak gerealiseerd. Binnen deze sluitende aanpak zal UWV ook doelgroepenbeleid voeren. Aan cliënten voor wie een eerste traject niet tot plaatsing leidt, zal door middel van een Sluitende Aanpak een tweede traject worden aangeboden” (Jaarplan UWV 2003).

Nu de reïntegratiemarkt enige tijd is geprivatiseerd en de eerste ervaringen zijn opgedaan, kan uit signalen van de markt worden opgemaakt dat er sprake is van voortijdige uitval uit reïntegratietrajecten. De vraag is in hoeverre de trajecten voor de uitvallers uit reïntegratietrajecten door opdrachtgevers opnieuw op de markt worden aanbesteed. Onder uitvallers worden in deze Quick Scan cliënten verstaan, die met een traject gestart zijn met als doel toetreding tot de arbeidsmarkt en die dit traject voortijdig hebben beëindigd anders dan door uitstroom naar werk (regulier dan wel gesubsidieerd).

Het UWV heeft een pilot “Tweede Kans reïntegratie” geformuleerd voor cliënten bij wie een eerste traject niet tot plaatsing heeft geleid. Een pilotteam buigt zich over cliënten die aan het UWV zijn teruggemeld door de reïntegratiebureaus (Ribs) en wier traject niet is afgesloten met plaatsing.

Een nadere analyse van uitval uit reïntegratietrajecten

Het Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid heeft Radar Advies gevraagd een debat “Uitval gedurende een reïntegratietraject” te organiseren voor zowel gemeenten, UWV als reïntegratiebureaus. Met het debat is beoogd om meningen, ervaringen en visies op uitvoerend en beleidsmatig niveau uit te wisselen en gezamenlijk kritische succesfactoren ter voorkoming van uitval uit reïntegratietrajecten te benoemen.

Ter voorbereiding op het debat heeft Radar Advies in opdracht van het ministerie een Quick Scan uitgevoerd naar de oorzaken van voortijdige uitval uit reïntegratietrajecten. Hiertoe zijn interviews en groeps gesprekken gehouden met gemeenten, UWV, reïntegratiebureaus en cliënten. Daarnaast zijn bestaande initiatieven op dit terrein, zoals de pilot “Tweede Kans reïntegratie” van UWV, in de Quick Scan betrokken.

Inhoud en status bevindingen

Onderstaand vindt u de belangrijkste conclusies van Radar Advies, die voortvloeien uit de Quick Scan en het debat. Deze conclusies zijn indicaties, omdat zij gebaseerd zijn op een kwalitatieve Quick Scan en een debat met een beperkt aantal deelnemers.⁷ Indicatieve conclusies zijn van belang voor verdere gedachtevorming over dit onderwerp, zowel binnen het uitvoeringsveld als binnen het ministerie. Een beperking van indicatieve conclusies is dat niet bekend is in welke mate de knelpunten spelen (de omvang is niet bekend). Een tweede aandachtspunt is dat de conclusies niet uitputtend zijn. Indicatieve conclusies vormen input voor het aanscherpen van visies op uitval uit een reïntegratietraject en mogelijke oplossingen.

Het is van belang om in kaart te brengen wat de oorzaak is om het traject voortijdig af te breken, zodat bekend is waarom het traject voor de individuele cliënt niet heeft geleid tot het beoogde resultaat. Vervolgens moet bekeken worden welke activiteiten er nodig zijn om te komen tot een sluitende keten van reïntegratie.

Verschillende definities

De partijen op de arbeidsmarkt hanteren verschillende definities voor uitval, gebaseerd op verschillende momenten waarop cliënten niet meer aan het reïntegratietraject deelnemen.

Intake	Aanbod traject	Start traject	Afronding traject
		Uitval tijdens een reïntegratie traject	

Voorafgaand aan de Quick Scan en het debat is aangegeven welke definitie als focus voor de discussie gehanteerd werd: *uitvallers zijn cliënten, die met een traject gestart zijn met als doel toetreding tot de arbeidsmarkt en die dit traject voortijdig hebben beëindigd, anders dan door uitstroom naar werk (regulier dan wel gesubsidieerd).*

Er is ook een deel voortijdige uitval uit een reïntegratietraject dat niet te voorkomen is. Zo kunnen trajecten bijvoorbeeld voortijdig beëindigd worden door een verhuizing of het overlijden van een cliënt. Deze vorm van voortijdige uitval is buiten beschouwing gelaten in het debat en in de Quick Scan.

⁷ Bij het debat waren 15 gemeenten aanwezig, 3 vertegenwoordigers van UWV, 9 Reïntegratiebureaus, 8 vertegenwoordigers van het ministerie van SZW. De deelnemers vormen dus geen representatieve afspiegeling van het gehele uitvoeringsveld. De cliënten waren niet aanwezig. De cliënten zijn wel gehoord in de Quick Scan. De conclusies over cliënten zijn dan ook gebaseerd op de interviews in de Quick Scan (7 cliënten van gemeenten).

2. De belangrijkste indicatieve conclusies

Radar Advies heeft uit de Quick Scan en het debat de volgende belangrijke conclusies gedestilleerd. De conclusies gelden voor zowel gemeenten als UWV, met de kanttekening dat er met meer gemeenten gesproken is, dan met vertegenwoordigers van UWV. De conclusies zijn algemeen van aard, hetgeen inhoudt dat de conclusies niet op een individuele gemeente of op UWV specifiek betrekking hebben⁸:

De belangrijkste conclusies uit de Quick Scan en het debat zijn:

- a. Het motiveren van cliënten vormt een belangrijk item bij het voorkomen van voortijdige uitval uit reïntegratietrajecten
- b. Opdrachtgevers kunnen een bijdrage leveren aan het voorkomen van uitval door ondermeer korte lijnen en heldere afspraken met opdrachtnemers
- c. Opdrachtnemers moeten cliënten serieus nemen en afstemmen met andere betrokken organisaties en instanties
- d. Wetgeving zelf is geen oorzaak voor uitval uit een reïntegratietraject, toepassing van de wetgeving kan beter
- e. Sancties kunnen door een preventieve werking voortijdige uitval uit reïntegratietrajecten beperken.

Onderstaand een toelichting per conclusie.

A. Het motiveren van cliënten vormt een belangrijk item bij het voorkomen van voortijdige uitval uit reïntegratietrajecten⁹

De cliënten die in de Quick Scan zijn gesproken geven aan dat zij het gevoel hebben niet serieus genomen te worden. Zij voelen zich niet gehoord door het Rib en de gemeente. Dit demotiveert de cliënt en is hiermee een belangrijke oorzaak van uitval uit een reïntegratietraject. De cliënten geven aan dat een vertrouwensrelatie met de begeleider en de mogelijkheid tot eigen inbreng een belangrijke rol spelen om dit gevoel weg te nemen.

Als cliënten ongemotiveerd zijn, is het risico op uitval uit een reïntegratietraject hoog. De risico-groep¹⁰ heeft weinig zelfvertrouwen en angst voor scholing. Daarnaast kampt deze groep er mee moeilijk een lange termijn perspectief voor zichzelf te kunnen formuleren en heeft deze groep soms andere verwachtingen. Zo denken sommige cliënten uit de Quick Scan bijvoorbeeld dat reïntegratiebedrijven uitzendbureaus zijn. De cliënten verwachten dat ze van een reïntegratiebureau een baan aangeboden krijgen. Ze houden er geen rekening mee dat ze aan activiteiten moeten meedoen die niet meteen tot een betaalde baan leiden.

Cliënten geven aan dat zij gemotiveerd worden als zij zelf invloed hebben op het traject of een financiële prikkel hebben om aan het werk te gaan. Verder blijkt uit het debat dat als de faseovergangen in het traject soepel geregeld zijn en de communicatie tussen cliënt, opdrachtgever en opdrachtnemer goed is, voortijdige uitval uit een traject ook voorkomen kan worden.

⁸ De conclusies zijn de hoofdlijnen die uit het debat en de Quick Scan te destilleren zijn. Sommige conclusies gaan voor een individuele gemeente niet op, omdat er binnen de gemeente het betreffende knelpunt opgelost is, of nooit gespeeld heeft. Dat geldt op een aantal punten ook voor UWV.

⁹ De cliënten waren niet aanwezig bij het debat. De conclusies over cliënten zijn alleen gebaseerd op de interviews in de Quick Scan (7 cliënten van gemeenten).

¹⁰ Veel cliënten die een reïntegratietraject vroegtijdig beëindigd hebben, kampen met meervoudige problemen die mede een oorzaak zijn voor uitval. Deze meervoudige problemen bestaan onder meer uit een combinatie van werkloosheid, schulden, psycho-sociale problemen (bv gezinsproblemen) en medische problemen.

Het is van belang dat de cliënt wordt vastgehouden gedurende het traject van aanmelding tot en met nazorg. Essentieel voor het slagen van het traject naar werk is dat er vooraf een helder beeld bestaat van de verschillende rollen van de opdrachtgever, de opdrachtnemer (het Rib) en de cliënt en wat de wederzijdse rechten en plichten zijn.

B. Opdrachtgevers¹¹ kunnen een bijdrage leveren aan het voorkomen van uitval door ondermeer korte lijnen en heldere afspraken met opdrachtnemers

Ook de opdrachtgever heeft invloed op uitval uit een reïntegratietraject. De wijze waarop opdrachtgevers reïntegratietrajecten inkopen, met reïntegratiebureaus afrekenen en cliënten doorverwijzen naar reïntegratiebedrijven zijn van invloed op (het voorkomen van) uitval uit een reïntegratietraject.

Goede samenwerking en korte lijnen tussen opdrachtgevers en opdrachtnemers op beleidsmatig, maar ook op uitvoeringsniveau, dragen ertoe bij dat uitval wordt beperkt. In de Quick Scan verwoordde een opdrachtgever dit als volgt *“hoe korter de lijnen en hoe meer de afspraken van beide kanten worden nagekomen, hoe efficiënter men werkt, des te groter de kans op een positief effect”*.

Belangrijke aandachtspunten bij het voorkomen van uitval, die op het terrein van de opdrachtgevers liggen zijn:

- Bij inkoop letten op maatwerk. Hieronder valt zowel het inkopen van de trajecten zelf, als het reserveren van (financiële) middelen voor het wegnemen van belemmeringen die tijdens het traject onverwachts kunnen opkomen.
- Betalingsvoorwaarden kunnen invloed hebben op de wijze waarop opdrachtnemers zich inzetten voor (groepen) cliënten. Tijdens het debat en de Quick Scan kwam een discussie over de methodiek van ‘no cure, no pay’ en de mogelijke gevolgen van afroming (meer aandacht voor kansrijke cliënten) aan de orde. De opdrachtgevers en opdrachtnemers verschillen van mening over welke betalingsvoorwaarden leiden tot het minste uitval uit reïntegratietrajecten, maar de opmerking dat betalingsvoorwaarden een belangrijk aandachtspunt hierbij zijn, werd breed gedragen.
- Goede doorverwijzing van de opdrachtgever naar derden, inclusief een goede overdracht van informatie kan een bijdrage leveren aan het voorkomen van voortijdige uitval uit een reïntegratietraject. Dit geldt voor zowel de doorverwijzing naar de opdrachtnemer (het Rib), als voor eventuele doorverwijzing naar hulp- en zorgverleners. Bij het doorverwijzen gaat het om zowel het proces (de cliënt goed doorverwijzen zodat deze bij de juiste organisatie of persoon terecht komt) als om overdragen van de bijbehorende informatie. Ribs die in de Quick Scan en het debat betrokken waren, gaven aan dat zij regelmatig niet volledig op de hoogte waren van de voorgeschiedenis van een cliënt (heeft deze cliënt al een traject gehad en zo ja, wat voor soort traject of komt een cliënt uit een sociaal activeringstraject). De opdrachtgever en de opdrachtnemer moeten gezamenlijk bezien op welke wijze zij de overdracht (inclusief de informatieoverdracht) van de cliënt gestalte geven. UWV heeft hierop ingespeeld met het Tweede Kansproject.

De opdrachtgever is ook onderdeel van het reïntegratieproces. Het is de verantwoordelijkheid van de opdrachtgever om:

- De opdrachtnemers goed aan te sturen;
- De cliënt te motiveren en activeren aan *het begin* van het traject, door helder aan te geven wat de cliënt kan verwachten en zoveel als mogelijk rekening te houden met de wensen van cliënten;

¹¹ Opdrachtgevers zijn gemeenten en UWV. Deze zijn beide betrokken geweest in de Quick Scan en bij het debat

- Waar nodig sanctioneren na melding/signalering door het Rib over sanctiewaardig gedrag en vervolgens terug te koppelen of er al dan niet een sanctie is opgelegd; en
- Faciliterend te zijn aan de opdrachtnemers door de uitkering goed te verzorgen en flankerend beleid te voeren (voor gemeenten bijvoorbeeld kinderopvang regelen, oudkomersgelden inzetten voor NT2 onderwijs, voor zover mogelijk voorkomen wachtlijsten bij zorg- en welzijnsinstellingen, etc).

C. Opdrachtnemers moeten cliënten serieus nemen en afstemmen met andere betrokken organisaties en instanties

Ook de opdrachtnemer heeft invloed op de uitval. Tijdens het debat kwam naar voren dat reïntegratiebedrijven er onvoldoende in slagen om cliënten aan zich te binden en de cliënten continu te motiveren. Hieraan liggen verschillende oorzaken ten grondslag (zie ook motivatie van de cliënt). Een belangrijke oorzaak ligt in de verwachtingen die de cliënt heeft van het Rib en het traject. Zo vertelde een cliënt tijdens de Quick Scan het volgende: *“achteraf bleek dat het gesprek wat ik had met iemand van het reïntegratiebedrijf een psychologische test was. Daar was ik echt boos over.”* Cliënten in de Quick Scan gaven ook aan dat zij vonden dat het Rib te weinig reageerde op vragen en opmerkingen van hun kant en dat het ontbreken van een vast contactpersoon bij het Rib en/of de gemeente/UWV lastig is. Deze geluiden leven breder, want dit zelfde beeld komt terug in de wachtkamerenquête van het FNV.

Uit de Quick Scan en het debat kwam naar voren dat opdrachtnemers (Ribs) een bijdrage kunnen leveren aan het voorkomen van voortijdige uitval door helder met de cliënten te communiceren over het reïntegratietraject en door de cliënt goed en intensief te begeleiden. Een goede samenwerking tussen het Rib en andere belangrijke instanties of hulpverleners voor de (reïntegratie van de) cliënt levert een positieve bijdrage aan het voorkomen van uitval uit een traject, bijvoorbeeld samenwerking met maatschappelijk werk of het RIAGG. Informatie-uitwisseling tussen het Rib en de hulpverleners over de voortgang van de cliënt – binnen de kaders van de wet- en regelgeving– kan uitval uit een traject voorkomen. Het opbouwen van een dossier over de cliënt en het uitwisselen van de voortgang van de cliënt door opdrachtgever, opdrachtnemer en eventuele hulpverleners is een belangrijk wapen tegen uitval uit een reïntegratietraject, omdat de activiteiten van de verschillende belanghebbenden dan beter op elkaar aan kunnen sluiten.

D. Wetgeving zelf geen oorzaak voor uitval uit een reïntegratietraject, toepassing wetgeving kan beter

Uit de Quick Scan en het debat bleek dat wetgeving zelf geen belemmerende factor is voor het voorkomen van uitval uit een reïntegratietraject. De toepassing van wetgeving kan volgens verschillende deelnemers wel tot problemen leiden.

Cliënten uit de Quick Scan gaven aan dat zij onvoldoende kinderopvangplaatsen als knelpunt hebben ervaren. Opdrachtnemers zijn van mening dat met name gemeenten te weinig gebruik maken van mogelijkheden binnen verschillende aanpalende beleidsterreinen zoals bijvoorbeeld oudkomersbeleid, waardoor er mogelijkheden blijven liggen.

Deelnemende opdrachtgevers en opdrachtnemers hadden het idee dat de armoedeval mede een oorzaak is voor voortijdige uitval uit een reïntegratietraject. Dit hangt met name samen met de verwachting ten aanzien van het verminderen of wegvallen van inkomensafhankelijke regelingen.

E. Sancties kunnen door een preventieve voortijdige uitval uit reïntegratietrajecten beperken

Gemeenten, UWV en reïntegratiebedrijven die aan de Quick Scan en het debat hebben deelgenomen geven aan dat reïntegratie niet iets vrijblijvends is. De cliënt heeft een eigen verantwoordelijkheid en moet daarop gewezen worden.

Zowel opdrachtgevers (gemeenten, UWV) als opdrachtnemers (Ribs) waren tijdens het debat van mening dat het instrument van sanctioneren bij onvoldoende meewerken door aan reïntegratie door de cliënt nog onvoldoende wordt toegepast. Door de opdrachtgevers is tijdens het debat aangegeven, dat er nu onvoldoende signalen over verwijtbaar gedrag vanuit de opdrachtnemerskant doorkomen. Aan de andere kant geven de opdrachtnemers (Ribs) aan dat zij de indruk hebben dat het toch geen zin heeft omdat er onvoldoende met de signalen gebeurt. De praktijk heeft dus wel behoefte aan een goed werkend sanctiebeleid, omdat daar een sterke preventieve werking van wordt verwacht.

3. Kritische succesfactoren voor het voorkomen van voortijdige uitval uit een reïntegratietraject

Op basis van de Quick Scan en het debat met uitvoerders formuleert Radar Advies de volgende Kritische Succesfactoren en mogelijkheden om voortijdige uitval uit een reïntegratietraject te voorkomen of te beperken:

9. **motiveren** van de cliënt en deze gemotiveerd houden
10. **medeverantwoordelijkheid** van de cliënt bij het reïntegratietraject, en **meer inspraak** en keuzemogelijkheden voor de cliënt bij de vormgeving van het traject.
11. aandacht voor (mogelijke oorzaken van) uitval bij het **inkopen** van een traject voor een cliënt, bijvoorbeeld voortijdige uitval uit een reïntegratietraject als prestatie-indicator van het inkoopbeleid
12. goede **samenwerking** tussen opdrachtgever en opdrachtnemer en de samenwerking tussen de hulpverleners als partners ter ondersteuning van de cliënt in zijn reïntegratietraject.
13. **duidelijke voorlichting** van gemeente/UWV/Rib naar de cliënt **over de rechten en plichten** van de cliënt
14. **dienstverlening** van de opdrachtgever en de opdrachtnemer zodanig inrichten dat de cliënt nauwlettend wordt gevolgd, goede communicatie tussen de betrokkenen, goede begeleiding van de cliënt en een goede overdracht van kennis over de cliënt en de voortgang van het traject tussen betrokken organisaties.
15. ruimte voor **tussentijdse bijstellingen** tijdens de uitvoering van het traject.
16. sancties adequaat inzetten, omdat daar een sterke preventieve werking van wordt verwacht.